

Қазақстан Республикасындағы тіл туралы

Қазақстан Республикасының 1997 жылғы 11 шілдедегі N 151 Заңы.

МАЗМҰНЫ

Ескерту. Мәтінде "тарау" деген сөздің алдындағы "I - VI" деген цифрлар тиісінше "1 - 6" деген цифрлармен ауыстырылды - Қазақстан Республикасының 2004.12.20. № 13 (2005 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне енеді) Заңымен.

Осы Заң Қазақстан Республикасында тілдердің қолданылуының құқықтық негіздерін, мемлекеттің оларды оқып-үйрену мен дамыту үшін жағдай жасау жөніндегі міндеттерін белгілейді, Қазақстан Республикасында қолданылатын барлық тілге бірдей құрметпен қарауды қамтамасыз етеді.

1 тарау. Жалпы ережелер

1-бап. Осы Заңда пайдаланылатын негізгі ұғымдар

Осы Заңда мынадай негізгі ұғымдар пайдаланылады:

1) диаспора – өзінің тарихи шығу тегінен тысқары елде тұрып жатқан халықтың бір бөлігі (этностық қауымдастық);

2) ономастика – тіл білімінің жалқы есімдерді, олардың пайда болуы мен өзгеруінің тарихын зерттейтін бөлімі;

3) ономастика комиссиясы – Қазақстан Республикасының аумағындағы әкімшілік-аумақтық бірліктерге, елді мекендердің құрамдас бөліктеріне, әуежайларға, порттарға, теміржол вокзалдарына, теміржол стансаларына, метрополитен стансаларына, автовокзалдарға, автостансаларға, физикалық-географиялық және мемлекет меншігіндегі басқа да объектілерге атау беру және оларды қайта атау, олардың атауларының транскрипциясын нақтылау мен өзгерту және мемлекеттік заңды тұлғаларға, мемлекет қатысатын заңды тұлғаларға жеке адамдардың есімдерін беру, сондай-ақ Қазақстан Республикасының тарихи-мәдени мұрасының құрамдас бөлігі ретінде тарихи атауларды қалпына келтіру және сақтау бойынша бірыңғай көзқарасты қалыптастыру жөніндегі ұсыныстарды әзірлейтін консультациялық-кеңесші орган;

4) орфография – дұрыс жазу ережесі, сөйленген сөзді (сөздер мен грамматикалық тұлғаларды) жазбаша беру тәсілдерінің бірізділігін белгілейтін қағидалар жүйесі;

5) Республикалық терминология комиссиясы – экономиканың, ғылымның, техниканың және мәдениеттің барлық салалары бойынша қазақ тілінің

терминологиялық лексикасы саласындағы ұсыныстарды әзірлейтін консультациялық-кеңесші орган;

6) топонимика – ономастиканың географиялық объектілердің атауларын, олардың пайда болуының, өзгеруінің және қолданылуының заңдылықтарын зерттейтін бөлімі;

7) транслитерация – бір графикалық жүйедегі мәтіндер мен жекелеген сөздерді басқа графикалық жүйенің құралдарымен әріппе-әріп арқылы беру;

8) уәкілетті орган – тілдерді дамыту саласындағы басшылықты және салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган.

Ескерту. 1-бап жаңа редакцияда - ҚР 21.01.2013 № 72-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін үш ай өткен соң қолданысқа енгізіледі).

2-бап. Осы Заңның реттейтін мәселесі

Мемлекеттік, мемлекеттік емес ұйымдар мен жергілікті өзін-өзі басқару органдарының қызметінде тілдерді қолдануға байланысты туындайтын қоғамдық қатынастар осы Заң реттейтін мәселе болып табылады.

Осы Заң жеке адамдар арасындағы қатынастарда және діни бірлестіктерде тілдердің қолданылуын реттемейді.

3-бап. Қазақстан Республикасындағы тіл туралы заңдар

Қазақстан Республикасындағы тіл туралы заңдар Қазақстан Республикасының Конституциясына негізделеді, осы Заңнан, тілдерді қолдануға және дамытуға қатысты Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінен тұрады.

Тіл туралы заңдар Қазақстан Республикасының азаматтарына, Қазақстан Республикасында тұрақты тұратын шетелдіктерге және азаматтығы жоқ адамдарға қолданылады.

4-бап. Қазақстан Республикасының мемлекеттік тілі

Қазақстан Республикасының мемлекеттік тілі - қазақ тілі.

Мемлекеттік тіл - мемлекеттің бүкіл аумағында қоғамдық қатынастардың барлық саласында қолданылатын мемлекеттік басқару, заң шығару, сот ісін жүргізу және іс қағаздарын жүргізу тілі.

Қазақстан халқын топтастырудың аса маңызды факторы болып табылатын мемлекеттік тілді меңгеру - Қазақстан Республикасының әрбір азаматының парызы.

Үкімет, өзге де мемлекеттік, жергілікті өкілді және атқарушы органдар:

Қазақстан Республикасында мемлекеттік тілді барынша дамытуға, оның халықаралық беделін нығайтуға;

Қазақстан Республикасының барша азаматтарының мемлекеттік тілді еркін және тегін меңгеруіне қажетті барлық ұйымдастырушылық, материалдық-техникалық жағдайларды жасауға;

қазақ диаспорасына ана тілін сақтауы және дамытуы үшін көмек көрсетуге міндетті.

5-бап. Орыс тілін қолдану

Мемлекеттік ұйымдарда және жергілікті өзін-өзі басқару органдарында орыс тілі ресми түрде қазақ тілімен тең қолданылады.

6-бап. Мемлекеттің тіл жөніндегі қамқорлығы

Қазақстан Республикасының азаматының ана тілін қолдануына, қарым-қатынас, тәрбие, оқу және шығармашылық тілін еркін таңдауына құқығы бар.

Мемлекет Қазақстан халқының тілдерін оқып-үйрену мен дамыту үшін жағдай туғызу жөнінде қамқорлық жасайды.

Ұлттық топтар жинақты тұратын жерлерде іс-шаралар өткізілген кезде олардың тілдері пайдаланылуы мүмкін.

7-бап. Тілдердің қолданылуына кедергі келтіруге жол бермеу

Қазақстан Республикасында тілдік белгісі бойынша азаматтардың құқықтарын кемсітуге жол берілмейді.

Қазақстанда мемлекеттік тілдің және басқа да тілдердің қолданылуына және оларды үйренуге кедергі келтіретін лауазымды адамдардың іс-әрекеттері Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жауаптылыққа әкеп соқтырады.

2 тарау. Тіл - мемлекеттік және мемлекеттік емес ұйымдар мен жергілікті өзін-өзі басқару органдарында

8-бап. Тілдердің қолданылуы

Мемлекеттік тіл Қазақстан Республикасы мемлекеттік органдарының, ұйымдарының және жергілікті өзін-өзі басқару органдарының жұмыс және іс қағаздарын жүргізу тілі болып табылады, орыс тілі ресми түрде қазақ тілімен тең қолданылады.

Мемлекеттік емес ұйымдардың жұмысында мемлекеттік тіл және қажет болған жағдайда басқа тілдер қолданылады.

9-бап. Мемлекеттік органдар актілерінің тілі

Мемлекеттік органдардың актілері мемлекеттік тілде әзірленіп, қабылданады, қажет болған жағдайда, мүмкіндігінше, басқа тілдерге аударылуы қамтамасыз етіле отырып, оларды әзірлеу орыс тілінде жүргізілуі мүмкін.

10-бап. Құжаттама жүргізу тілі

Қазақстан Республикасының мемлекеттік органдары жүйесінде, ұйымдарында, меншік нысанына қарамастан, статистикалық-есеп, қаржы және

техникалық құжаттама жүргізу мемлекеттік тілде және орыс тілінде қамтамасыз етіледі.

Ескерту. 10-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2006.06.05 № 146; 24.11.2015 № 422-V (01.01.2016 бастап қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

11-бап. Азаматтардың өтініштеріне қайтарылатын жауап тілі

Мемлекеттік және мемлекеттік емес ұйымдардың азаматтардың өтініштері мен басқа да құжаттарға қайтаратын жауаптары мемлекеттік тілде немесе өтініш жасалған тілде беріледі.

12-бап. Қарулы Күштер мен құқық қорғану органдарындағы тіл

Қазақстан Республикасының Қарулы Күштерінде, сондай-ақ әскери және әскерилендірілген құрамалардың барлық түрінде, мемлекеттік бақылау мен қадағалау, азаматтарды құқықтық қорғау ұйымдарында және құқық қорғау органдарында мемлекеттік тілдің және орыс тілінің қолданылуы қамтамасыз етіледі.

13-бап. Сот ісін жүргізу тілі

Қазақстан Республикасында сот ісі мемлекеттік тілде жүргізіледі, ал, қажет болған жағдайда, сот ісін жүргізуде орыс тілі немесе басқа тілдер мемлекеттік тілмен тең қолданылады.

14-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді жүргізу тілі

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер мемлекеттік тілде, ал қажет болған жағдайда, басқа да тілдерде жүргізіледі.

15-бап. Мәмілелер тілі

Қазақстан Республикасында жеке және заңды тұлғалардың жазбаша нысанда жасалатын барлық мәмілелері қажет болған жағдайда басқа тілдердегі аудармасы қоса беріліп, мемлекеттік тілде және орыс тілінде жазылады.

Шетелдік жеке және заңды тұлғалармен жазбаша нысанда жасалатын мәмілелер мемлекеттік тілде және тараптар үшін қолайлы тілде жазылады.

Ескерту. 15-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2006.06.05 № 146; 24.11.2015 № 422-V (01.01.2016 бастап қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

3 тарау. Тіл - білім беру, ғылым, мәдениет және бұқаралық ақпарат құралдары саласында

16-бап. Тіл - білім беру саласында

Қазақстан Республикасында мемлекеттік тілде, ал ұлт топтары жинақы тұратын жерлерде солардың тілдерінде жұмыс істейтін мектепке дейінгі балалар ұйымдарын құру қамтамасыз етіледі.

Балалар үйлерінде және оларға теңестірілген ұйымдарда оқыту, тәрбие беру тілін жергілікті атқарушы органдар олардағы балалардың ұлттық құрамын ескере отырып белгілейді.

Қазақстан Республикасы бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі, жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімді мемлекеттік тілде, орыс тілінде, ал қажетіне қарай және мүмкіндігі болған жағдайда басқа да тілдерде алуды қамтамасыз етеді. Білім беру ұйымдарында мемлекеттік тіл мен орыс тілі міндетті оқу пәні болып табылады және білім туралы құжатқа енгізілетін пәндер тізбесіне кіреді.

Ескерту. 16-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2007.07.27. № 320 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

17-бап. Тіл - ғылым және мәдениет саласында

Қазақстан Республикасында ғылым саласында, диссертацияларды ресімдеу мен қорғауды қоса алғанда, мемлекеттік тіл мен орыс тілінің қолданылуы қамтамасыз етіледі.

Мәдени шаралар мемлекеттік тілде және қажет болған жағдайда басқа да тілдерде жүргізіледі.

18-бап. Баспасөз бен бұқаралық ақпарат құралдарының тілі

Қазақстан Республикасы баспа басылымдары мен бұқаралық ақпарат құралдарында мемлекеттік тілдің, басқа да тілдердің қолданылуын қамтамасыз етеді.

Қажетті тілдік ортаны жасау және мемлекеттік тілдің толыққанды қолданылуы мақсатында, олардың меншік нысанына қарамастан, теле-, радиоарналар арқылы берілетін мемлекеттік тілдегі теле-, радиобағдарламалардың көлемі уақыт жағынан басқа тілдердегі теле-, радиобағдарламалардың жиынтық көлемінен кем болмауға тиіс.

Ескерту. 18-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2012.01.18 № 546-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік отыз күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

4 тарау. Тіл - елді мекен атауларында, жалқы есімдерде, көрнекі ақпаратта

19-бап. Топонимикалық атауларды, ұйымдардың атауларын пайдалану тәртібі

Әкімшілік-аумақтық бірліктердің, елді мекендердің құрамдас бөліктерінің, сондай-ақ басқа да физика-географиялық объектілердің дәстүрлі, тарихи

қалыптасқан қазақша атаулары басқа тілдерде транслитерация ережелеріне сәйкес берілуге тиіс.

Мемлекеттік ұйымдардың, олардың құрылымдық бөлімшелерінің атаулары мемлекеттік тілде және орыс тілінде беріледі. Бірлескен, шетелдік ұйымдардың атаулары мемлекеттік тілде және орыс тілінде транслитерация арқылы беріледі.

Ескерту. 19-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 21.01.2013 № 72-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін үш ай өткен соң қолданысқа енгізіледі).

20-бап. Кісі есімін, әкесінің есімін және тегін жазу

Кісі есімін, әкесінің есімін және тегін ресми құжаттарда жазу Қазақстан Республикасының заңдары мен нормативтік құқықтық актілеріне сәйкес келуге тиіс.

21-бап. Деректемелер мен көрнекі ақпарат тілі

Мемлекеттік органдардың мөрлері мен мөртаңбаларының мәтінінде олардың атаулары мемлекеттік тілде жазылады.

Меншік нысанына қарамастан, ұйымдардың мөрлерінің, мөртабандарының мәтіні мемлекеттік тілде және орыс тілінде жазылады.

Бланкілер, маңдайшалар, хабарландырулар, жарнамалар, преysкуранттар, баға көрсеткіштері, басқа да көрнекі ақпарат мемлекеттік тілде және орыс тілінде, ал қажет болған жағдайда басқа да тілдерде жазылады.

Қазақстанда өндірілетін тауарлардың арнайы мәліметтер көрсетілген тауарлық жапсырмаларында (этикеткаларында), таңбаламаларында, нұсқаулықтарында мемлекеттік тілде және орыс тілінде қажетті ақпарат болуға тиіс.

Шетелде өндірілген тауарлардың арнайы мәліметтер көрсетілген тауарлық жапсырмалары (этикеткалары), таңбаламалары, нұсқаулықтары импорттаушы ұйымдардың қаражаты есебінен мемлекеттік тілдегі және орыс тіліндегі аудармасымен қамтамасыз етіледі.

Көрнекі ақпараттың барлық мәтіні мынадай ретпен: мемлекеттік тілде - сол жағына немесе жоғарғы жағына, орыс тілінде он жағына немесе төменгі жағына орналасады, бірдей өлшемдегі әріптермен жазылады. Қажеттігіне қарай көрнекі ақпараттың мәтіндері қосымша басқа да тілдерге аударылуы мүмкін. Бұл жағдайда қаріп өлшемі нормативтік құқықтық актілерде белгіленген талаптардан аспауға тиіс. Ауызша ақпарат, хабарландыру, жарнама мемлекеттік тілде, орыс және қажет болған жағдайда, басқа да тілдерде беріледі.

22-бап. Тіл - байланыс саласында

Қазақстан Республикасының шегінде байланыс саласында мемлекеттік тілдің және орыс тілінің қолданылуы қамтамасыз етіледі. Қазақстан

Республикасының шегінен тыс жерлерге почта-телеграф жөнелтілімдері белгіленген халықаралық ережелерге сәйкес жүргізіледі.

Ескерту. 22-бап жаңа редакцияда - Қазақстан Республикасының 2008.11.21 № 89-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

5 тарау. Тілді құқықтық қорғау

23-бап. Тілді мемлекеттік қорғау

Қазақстан Республикасында мемлекеттік тіл және барлық басқа тілдер мемлекеттің қорғауында болады. Мемлекеттік органдар бұл тілдердің қолданылуы мен дамуына қажетті жағдай жасайды.

Тілдің дамуы мемлекеттік тілдің басымдығын және іс қағаздарын жүргізуді қазақ тіліне кезең-кезеңмен көшіруді көздейтін Қазақстан Республикасы Мемлекеттік жоспарлау жүйесінің құжаттарымен қамтамасыз етіледі.

Мемлекеттік тілді белгілі бір көлемде және біліктілік талаптарына сәйкес білуі қажет кәсіптердің, мамандықтардың және лауазымдардың тізбесі Қазақстан Республикасы заңдарымен белгіленеді.

Ескерту. 23-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 20.12.2004 № 13 (01.01.2005 бастап күшіне енеді); 21.01.2013 № 72-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін үш ай өткен соң қолданысқа енгізіледі); 03.07.2013 № 124-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

24-бап. Қазақстан Республикасының тіл туралы заңнамасын бұзғаны үшін жауаптылық

Қазақстан Республикасының тіл туралы заңнамасының бұзылуына кінәлі мемлекеттік органдардың бірінші басшылары не жауапты хатшылары немесе Қазақстан Республикасының Президенті айқындайтын өзге де лауазымды адамдар, сондай-ақ жеке және заңды тұлғалар Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жауаптылықта болады.

Лауазымды адамның мемлекеттік тілді білмеу желеуімен жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қабылдаудан бас тартуы, мемлекеттік тілдің және басқа да тілдердің қолданылу салаларында олардың пайдаланылуына кез келген кедергі келтіру, сондай-ақ деректемелер мен көрнекі ақпаратты орналастыру бойынша талаптарды бұзу Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген жауаптылыққа әкеп соғады.

Ескерту. 24-бап жаңа редакцияда - ҚР 21.01.2013 N 72-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін үш ай өткен соң қолданысқа енгізіледі).

24-1-бап. Қазақстан Республикасы Үкіметінің құзыреті

Қазақстан Республикасының Үкіметі:

- 1) республикалық терминология және ономастика комиссияларын құрады;
- 2) облыстық ономастика комиссиялары және республикалық маңызы бар қалалардың, астананың ономастика комиссиялары туралы үлгі ережені бекітеді;
- 3) өзіне Конституцияда, осы Заңда, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында және Қазақстан Республикасы Президентінің актілерінде жүктелген өзге де функцияларды орындайды.

Ескерту. 5-тарау 24-1-баппен толықтырылды - ҚР 21.01.2013 № 72-V

Заңымен (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін үш ай өткен соң қолданысқа енгізіледі).

25-бап. Уәкілетті органның құзыреті

Уәкілетті орган:

- 1) тілдерді дамыту саласындағы бірыңғай мемлекеттік саясаттың іске асырылуын қамтамасыз етеді;
- 2) алып тасталды - ҚР 03.07.2013 № 124-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);
- 3) орталық және облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдарында Қазақстан Республикасының тіл туралы заңдарының сақталуын бақылауды жүзеге асырады;
- 4) Қазақстан Республикасының тіл туралы заңдарында белгіленген талаптардың бұзылуын жою туралы ұсынымдар жасайды, тиісті органдарға Қазақстан Республикасының тіл туралы заңдарының бұзылуына кінәлі лауазымды адамдарға тәртіптік жазалау шараларын қолдану туралы ұсыныстар енгізеді;
- 5) тілдерді дамыту саласындағы бірыңғай мемлекеттік саясатты іске асыру жөніндегі қызметтің ақпараттық, әдістемелік қамтамасыз етілуін ұйымдастырады;
 - 5-1) республикалық терминология және ономастика комиссияларының қызметін қамтамасыз етеді;
 - б) ономастика комиссияларының қызметін үйлестіреді;
- 7) алып тасталды - ҚР 29.12.2014 № 269-V (01.01.2015 бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен;
- 8) осы Заңда, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерінде көзделген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асырады.

Ескерту. 25-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 20.12.2004 № 13 (01.01.2005 бастап күшіне енеді); 06.01.2011 № 378-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 05.07.2011 № 452-IV (13.10.2011 бастап қолданысқа енгізіледі); 10.07.2012 № 36-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 21.01.2013 № 72-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін үш ай өткен соң қолданысқа енгізіледі); 03.07.2013 № 124-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 29.12.2014 № 269-V (01.01.2015 бастап қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

25-1-бап. Ономастика комиссияларының құзыреті

1. Республикалық ономастика комиссиясының құзыретіне:

1) ономастика мәселелері бойынша ұсынымдар мен ұсыныстар әзірлеу;
2) облыстарға, аудандар мен қалаларға атау беру, оларды қайта атау, сондай-ақ олардың атауларының транскрипциясын нақтылау мен өзгерту бойынша қорытындылар беру;

3) Қазақстан Республикасының аумағындағы әуежайларға, порттарға, теміржол вокзалдарына, теміржол стансаларына, метрополитен стансаларына, автовокзалдарға, автостансаларға, физикалық-географиялық және мемлекет меншігіндегі басқа да объектілерге атау беру, оларды қайта атау, сондай-ақ олардың атауларының транскрипциясын нақтылау мен өзгерту және мемлекеттік заңды тұлғаларға, мемлекет қатысатын заңды тұлғаларға жеке адамдардың есімдерін беру бойынша қорытындылар беру;

4) облыстық маңызы бар қалалардың қаладағы аудандарына, құрамдас бөліктеріне атау беру, оларды қайта атау, сондай-ақ олардың атауларының транскрипциясын нақтылау мен өзгерту бойынша қорытындылар беру;

5) республикалық маңызы бар қалалардың, астананың қаладағы аудандарына, құрамдас бөліктеріне атау беру, оларды қайта атау, сондай-ақ олардың атауларының транскрипциясын нақтылау мен өзгерту бойынша республикалық маңызы бар қалалардың, астананың ономастика комиссияларының қорытындыларына келісім беру жатады.

2. Облыстық ономастика комиссияларының құзыретіне:

1) ауылдарға, кенттерге, ауылдық округтерге атау беру, оларды қайта атау, сондай-ақ олардың атауларының транскрипциясын нақтылау мен өзгерту бойынша қорытындылар беру;

2) аудандық маңызы бар қалалардың, кенттің, ауылдың, ауылдық округтің құрамдас бөліктеріне атау беру, оларды қайта атау, сондай-ақ олардың

атауларының транскрипциясын нақтылау мен өзгерту бойынша қорытындылар беру жатады.

3. Республикалық маңызы бар қалалардың, астананың ономастика комиссияларының құзыретіне Республикалық ономастика комиссиясымен келісілгеннен кейін – республикалық маңызы бар қалалардың, астананың қаладағы аудандарына, құрамдас бөліктеріне атау беру, оларды қайта атау, сондай-ақ олардың атауларының транскрипциясын нақтылау мен өзгерту бойынша қорытындылар беру жатады.

4. Жергілікті өкілді және атқарушы органдар әкімшілік-аумақтық бірліктерге, елді мекендердің құрамдас бөліктеріне атау беру, оларды қайта атау, сондай-ақ олардың атауларының транскрипциясын нақтылау мен өзгерту бойынша шешімді тиісті ономастика комиссияларының оң қорытындылары болған кезде ғана қабылдайды.

Ескерту. 25-1-баппен толықтырылды - ҚР 20.12.2004 № 13 Заңымен (01.01.2005 бастап күшіне енеді); жаңа редакцияда - ҚР 21.01.2013 № 72-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін үш ай өткен соң қолданысқа енгізіледі).

25-2-бап. Облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органының құзыреті

Ескерту. Тақырыпқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2013.01.21 № 72-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін үш ай өткен соң қолданысқа енгізіледі).

Облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органы:

1) алып тасталды - ҚР 03.07.2013 № 124-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

2) орталық атқарушы органдардың аумақтық бөлімшелерінің және аудандық атқарушы органдардың Қазақстан Республикасының тіл туралы заңдарын сақтауын бақылауды жүзеге асырады;

2-1) алып тасталды - ҚР 24.05.2018 № 156-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

3) Қазақстан Республикасының тіл туралы заңнамасында белгіленген талаптардың бұзылуын жою туралы ұсынымдар береді, Қазақстан Республикасының әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамасында көзделген негізде және тәртіппен әкімшілік ықпал ету шараларын қолданады;

3-1) алып тасталды - ҚР 29.10.2015 № 376-V Заңымен (01.01.2016 бастап қолданысқа енгізіледі).

4) мемлекеттік тілді және басқа тілдерді дамытуға бағытталған облыстық маңызы бар шаралар кешенін жүзеге асырады;

5) облыстық ономастика комиссиясының, республикалық маңызы бар қаланың, астананың ономастика комиссияларының қызметін қамтамасыз етеді;

6) жергілікті мемлекеттік басқару мүддесінде Қазақстан Республикасының заңнамасымен жергілікті атқарушы органдарға жүктелетін өзге де өкілеттіктерді жүзеге асырады.

Ескерту. 25-2-баппен толықтырылды - ҚР 20.12.2004 № 13 (01.01.2005 бастап күшіне енеді); өзгерістер енгізілді - ҚР 05.07.2011 № 452-IV (13.10.2011 бастап қолданысқа енгізіледі); 21.01.2013 № 72-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін үш ай өткен соң қолданысқа енгізіледі); 03.07.2013 № 124-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 29.10.2015 № 376-V (01.01.2016 бастап қолданысқа енгізіледі); 24.05.2018 № 156-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

25-3-бап. Ауданның (облыстық маңызы бар қаланың) жергілікті атқарушы органының құзыреті

Ауданның (облыстық маңызы бар қаланың) жергілікті атқарушы органы:

1) алып тасталды - ҚР 03.07.2013 № 124-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

2) мемлекеттік тілді және басқа тілдерді дамытуға бағытталған аудандық (облыстық маңызы бар қала) деңгейдегі іс-шараларды жүргізеді;

3) облыстардың атқарушы органдарына ауылдардың, кенттердің, ауылдық округтердің атауы және олардың атауларын өзгерту, сондай-ақ олардың атауларының транскрипциясын өзгерту туралы ұсыныстар енгізеді;

4) жергілікті мемлекеттік басқару мүддесінде Қазақстан Республикасының заңнамасымен жергілікті атқарушы органдарға жүктелетін өзге де өкілеттіктерді жүзеге асырады.

Ескерту. 25-3-баппен толықтырылды - ҚР 20.12.2004 № 13 Заңымен (01.01.2005 бастап күшіне енеді); өзгерістер енгізілді - ҚР 05.07.2011 № 452-IV (13.10.2011 бастап қолданысқа енгізіледі); 21.01.2013 № 72-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін үш ай өткен соң қолданысқа енгізіледі); 03.07.2013 № 124-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

25-4-бап. Қазақстан Республикасы тіл туралы заңнамасының сақталуын мемлекеттік бақылау

Қазақстан Республикасының тіл туралы заңнамасының сақталуын мемлекеттік бақылау Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексіне сәйкес тексеру және профилактикалық бақылау нысанында жүзеге асырылады.

Ескерту. 25-4-баппен толықтырылды - ҚР 2011.01.06 № 378-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); жаңа редакцияда - ҚР 24.05.2018 № 156-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

25-5-бап. Ономастика жұмысының критерийлері

Қазақстан Республикасының аумағындағы әкімшілік-аумақтық бірліктерге, елді мекендердің құрамдас бөліктеріне, әуежайларға, порттарға, теміржол вокзалдарына, теміржол стансаларына, метрополитен стансаларына, автовокзалдарға, автостансаларға, физикалық-географиялық және мемлекет меншігіндегі басқа да объектілерге атау беру және оларды қайта атау, сондай-ақ олардың атауларының транскрипциясын нақтылау мен өзгерту және мемлекеттік заңды тұлғаларға, мемлекет қатысатын заңды тұлғаларға жеке адамдардың есімдерін беру жөніндегі ономастика жұмысының критерийлері:

1) тарихи, географиялық, табиғи және мәдени ерекшеліктерді ескеру;

2) әдеби тіл нормаларына сәйкестік;

3) бір әкімшілік-аумақтық бірліктің шегіндегі елді мекендерге, елді мекендердің құрамдас бөліктеріне бір атауды бір мәрте ғана беру;

4) жеке адамның есімімен аталған, ол берілген (өзгертілген) күннен бастап кемінде он жыл өткен соң берілген есімді қайта атау, оны өзгерту;

5) қаһармандық пен ерлік танытқан, мемлекет тәуелсіздігін нығайтуға ерен үлес қосқан тұлғалардың есімдерін беру жағдайларын қоспағанда, аса көрнекті мемлекет және қоғам қайраткерлерінің, ғылым, мәдениет қайраткерлерінің және Қазақстан Республикасы мен әлемдік қоғамдастық алдында еңбек сіңірген басқа да адамдардың жеке есімдерін қайтыс болған күнінен бастап кемінде бес жыл өткен соң беру болып табылады.

Ескерту. 5-тарау 25-5-баппен толықтырылды - ҚР 21.01.2013 № 72-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін үш ай өткен соң қолданысқа енгізіледі); өзгеріс енгізілді - ҚР 05.05.2017 № 60-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 26.12.2019 № 289-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

26-бап. <*>

Ескерту. 26-бап алынып тасталды - Қазақстан Республикасының 2004.12.20. № 13 (2005 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне енеді) Заңымен.

6 тарау. Тілді шет елдермен және халықаралық ұйымдармен қатынастарда пайдалану

27-бап. Тіл - халықаралық қызметте

Қазақстан Республикасының дипломатиялық өкілдіктері мен Қазақстан Республикасының халықаралық ұйымдар жанындағы өкілдіктерінің қызметі мемлекеттік тілде, қажет болған жағдайда басқа да тілдерді пайдаланып жүзеге асырылады.

Қазақстан Республикасының шет мемлекеттермен екіжақты халықаралық шарттары Қазақстан Республикасының мемлекеттік тілінде және тараптардың келісуі бойынша өзге де тілдерде жасалады.

Қазақстан Республикасының халықаралық ұйымдармен екіжақты халықаралық шарттары және Қазақстан Республикасының көпжақты халықаралық шарттары келіссөздерге қатысушы тараптардың келісуі бойынша айқындалған тілдерде жасалады.

Қазақстан Республикасында басқа мемлекеттер өкілдерімен өткізілетін ресми қабылдаулар мен өзге де шаралар басқа тілдерге аударылып, мемлекеттік тілде жүргізіледі.

Ескерту. 27-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 30.01.2014 № 168-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

Қазақстан
Президенті

Республикасының

О языках в Республике Казахстан

Закон Республики Казахстан от 11 июля 1997 года N 151.

ОГЛАВЛЕНИЕ

Сноска. В тексте после слова "Глава" цифры "I - VI" заменить соответственно цифрами "1 - 6" - Законом РК от 20 декабря 2004 г. № 13 (вводится в действие с 1 января 2005 г.).

Настоящий Закон устанавливает правовые основы функционирования языков в Республике Казахстан, обязанности государства в создании условий для их изучения и развития, обеспечивает одинаково уважительное отношение ко всем, без исключения, употребляемым в Республике Казахстан языкам.

Глава 1. ОБЩИЕ ПОЛОЖЕНИЯ

Статья 1. Основные понятия, используемые в настоящем Законе

В настоящем Законе используются следующие основные понятия:

1) диаспора – часть народа (этническая общность), проживающая вне страны его исторического происхождения;

2) ономастика – раздел языкознания, изучающий собственные имена, историю их возникновения и преобразования;

3) ономастическая комиссия – консультативно-совещательный орган, вырабатывающий предложения по формированию единых подходов по наименованию и переименованию административно-территориальных единиц, составных частей населенных пунктов, аэропортов, портов, железнодорожных вокзалов, железнодорожных станций, станций метрополитена, автовокзалов, автостанций, физико-географических и других объектов государственной собственности на территории Республики Казахстан, уточнению и изменению транскрипции их наименований и присвоению собственных имен лиц государственным юридическим лицам, юридическим лицам с участием государства, а также восстановлению и сохранению исторических названий как составной части историко-культурного наследия Республики Казахстан;

4) орфография – правописание, система правил, определяющих единообразие способов передачи речи (слов и грамматических форм) на письме;

5) Республиканская терминологическая комиссия – консультативно-совещательный орган, вырабатывающий предложения в области терминологической лексики казахского языка по всем отраслям экономики, науки, техники и культуры;

6) топонимика – раздел ономастики, изучающий названия географических объектов, закономерности их возникновения, изменения и функционирования;

7) транслитерация – побуквенная передача текстов и отдельных слов одной графической системы средствами другой графической системы;

8) уполномоченный орган – центральный исполнительный орган, осуществляющий руководство и межотраслевую координацию в сфере развития языков.

Сноска. Статья 1 в редакции Закона РК от 21.01.2013 № 72-V (вводится в действие по истечении трех месяцев после его первого официального опубликования).

Статья 2. Предмет регулирования настоящего Закона

Предметом регулирования настоящего Закона являются общественные отношения, возникающие в связи с употреблением языков в деятельности государственных, негосударственных организаций и органов местного самоуправления.

Настоящий Закон не регламентирует употребление языков в межличностных отношениях и в религиозных объединениях.

Статья 3. Законодательство о языках в Республике Казахстан

Законодательство о языках в Республике Казахстан основывается на Конституции Республики Казахстан, состоит из настоящего Закона, иных нормативных правовых актов Республики Казахстан, касающихся употребления и развития языков.

Законодательство о языках распространяется на граждан Республики Казахстан, на иностранцев и лиц без гражданства, постоянно проживающих в Республике Казахстан.

Статья 4. Государственный язык Республики Казахстан

Государственным языком Республики Казахстан является казахский язык.

Государственный язык - язык государственного управления, законодательства, судопроизводства и делопроизводства, действующий во всех сферах общественных отношений на всей территории государства.

Долгом каждого гражданина Республики Казахстан является овладение государственным языком, являющимся важнейшим фактором консолидации народа Казахстана.

Правительство, иные государственные, местные представительные и исполнительные органы обязаны:

всемерно развивать государственный язык в Республике Казахстан, укреплять его международный авторитет;

создавать все необходимые организационные, материально-технические условия для свободного и бесплатного овладения государственным языком всеми гражданами Республики Казахстан;

оказывать помощь казахской диаспоре в сохранении и развитии родного языка.

Статья 5. Употребление русского языка

В государственных организациях и органах местного самоуправления наравне с казахским официально употребляется русский язык.

Статья 6. Забота государства о языках

Каждый гражданин Республики Казахстан имеет право на пользование родным языком, на свободный выбор языка общения, воспитания, обучения и творчества.

Государство заботится о создании условий для изучения и развития языков народа Казахстана.

В местах компактного проживания национальных групп при проведении мероприятий могут быть использованы их языки.

Статья 7. Недопустимость препятствования функционированию языков

В Республике Казахстан не допускается ущемление прав граждан по языковому признаку.

Действия должностных лиц, препятствующих функционированию и изучению государственного и других языков, представленных в Казахстане, влекут за собой ответственность в соответствии с законами Республики Казахстан.

Сноска. Статья 7 с изменением, внесенным Законом РК от 27 июля 2007 года № 315 (со дня официального опубликования).

Глава 2. ЯЗЫК В ГОСУДАРСТВЕННЫХ И НЕГОСУДАРСТВЕННЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ И ОРГАНАХ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ

Статья 8. Употребление языков

Языком работы и делопроизводства государственных органов, организаций и органов местного самоуправления Республики Казахстан является государственный язык, наравне с казахским официально употребляется русский язык.

В работе негосударственных организаций используются государственный и, при необходимости, другие языки.

Статья 9. Язык актов государственных органов

Акты государственных органов разрабатываются и принимаются на государственном языке, при необходимости, их разработка может вестись на русском языке с обеспечением, по возможности, перевода на другие языки.

Статья 10. Язык ведения документации

Ведение учетно-статистической, финансовой и технической документации в системе государственных органов, организациях Республики Казахстан, независимо от форм собственности, обеспечивается на государственном и на русском языках.

Сноска. Статья 10 с изменениями, внесенными законами РК от 05.06.2006 № 146 (порядок введения в действие см. ст.2); от 24.11.2015 № 422-V (вводится в действие с 01.01.2016).

Статья 11. Язык ответов на обращения граждан

Ответы государственных и негосударственных организаций на обращения граждан и другие документы даются на государственном языке или на языке обращения.

Статья 12. Язык в Вооруженных Силах и правоохранительных органах

В Вооруженных Силах Республики Казахстан, а также во всех видах воинских и военизированных формирований, в организациях государственного контроля и надзора, правовой защиты граждан и в правоохранительных органах обеспечивается функционирование государственного и русского языков.

Статья 13. Язык судопроизводства

Судопроизводство в Республике Казахстан ведется на государственном языке, а, при необходимости, в судопроизводстве наравне с государственным употребляется русский язык или другие языки.

Статья 14. Язык производства по делам об административных правонарушениях

Производство по делам об административных правонарушениях ведется на государственном языке, а при необходимости, и на других языках.

Статья 15. Язык сделок

Все сделки физических и юридических лиц в Республике Казахстан, совершаемые в письменной форме, излагаются на государственном и русском языках с приложением в необходимых случаях перевода на других языках.

Сделки с иностранными физическими и юридическими лицами, совершаемые в письменной форме, излагаются на государственном и на приемлемом для сторон языке.

Сноска. Статья 15 с изменениями, внесенными законами РК от 05.06.2006 № 146 (порядок введения в действие см. ст.2); от 24.11.2015 № 422-V (вводится в

действие с 01.01.2016).

Глава 3. ЯЗЫК В ОБЛАСТИ ОБРАЗОВАНИЯ, НАУКИ, КУЛЬТУРЫ И СРЕДСТВАХ МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ

Сноска. Заголовок главы 3 с изменением, внесенным Законом РК от 27 июля 2007 года № 320 (порядок введения в действие см. ст.2).

Статья 16. Язык в области образования

В Республике Казахстан обеспечивается создание детских дошкольных организаций, функционирующих на государственном языке, а в местах компактного проживания национальных групп - и на их языках.

Язык обучения, воспитания в детских домах и приравненных к ним организациях определяется местными исполнительными органами с учетом национального состава их контингента.

Республика Казахстан обеспечивает получение начального, основного среднего, общего среднего, технического и профессионального, послесреднего, высшего и послевузовского образования на государственном, русском, а при необходимости и возможности, и на других языках. В организациях образования государственный язык и русский язык являются обязательными учебными предметами и входят в перечень дисциплин, включаемых в документ об образовании.

Сноска. Заголовок и статья с изменениями, внесенными Законом РК от 27 июля 2007 года № 320 (порядок введения в действие см. ст.2).

Статья 17. Язык в области науки и культуры

В Республике Казахстан в области науки, включая оформление и защиту диссертаций, обеспечивается функционирование государственного и русского языков.

Культурные мероприятия проводятся на государственном и, при необходимости, на других языках.

Сноска. Заголовок и статья с изменениями, внесенными Законом РК от 27 июля 2007 года № 320 (порядок введения в действие см. ст.2).

Статья 18. Язык печати и средств массовой информации

Республика Казахстан обеспечивает функционирование государственного, других языков в печатных изданиях и средствах массовой информации.

В целях создания необходимой языковой среды и полноценного функционирования государственного языка объем теле-, радиопрограмм по теле-, радиоканалам, независимо от форм их собственности, на государственном

языке по времени не должен быть менее суммарного объема теле-, радиопрограмм на других языках.

Сноска. Статья 18 с изменением, внесенным Законом РК от 18.01.2012 № 546-IV (вводится в действие по истечении тридцати календарных дней после его первого официального опубликования).

Глава 4. ЯЗЫК В НАИМЕНОВАНИЯХ НАСЕЛЕННЫХ ПУНКТОВ, ИМЕНАХ СОБСТВЕННЫХ, ВИЗУАЛЬНОЙ ИНФОРМАЦИИ

Статья 19. Порядок использования топонимических названий, наименований организаций

Традиционные, исторически сложившиеся казахские названия административно-территориальных единиц, составных частей населенных пунктов, а также других физико-географических объектов на других языках должны воспроизводиться согласно правилам транслитерации.

Наименования государственных организаций, их структурных подразделений даются на государственном и русском языках. Наименования совместных, иностранных организаций - с транслитерацией на государственном и русском языках.

Сноска. Статья 19 с изменением, внесенным Законом РК от 21.01.2013 № 72-V (вводится в действие по истечении трех месяцев после его первого официального опубликования).

Статья 20. Написание личных имен, отчеств и фамилий

Написание личных имен, отчеств, фамилий в официальных документах должно соответствовать законодательству и нормативным правовым актам Республики Казахстан.

Статья 21. Язык реквизитов и визуальной информации

Тексты печатей и штампов государственных органов содержат их названия на государственном языке.

Тексты печатей, штампов организаций, независимо от форм собственности, составляются на государственном и русском языках.

Бланки, вывески, объявления, реклама, прейскуранты, ценники, другая визуальная информация излагаются на государственном и русском, а при необходимости, и на других языках.

Товарные ярлыки (этикетки) со специальными сведениями, маркировки, инструкции к товарам, производимым в Казахстане, должны содержать необходимую информацию на государственном и русском языках.

Товарные ярлыки (этикетки) со специальными сведениями, маркировки, инструкции к товарам зарубежного производства обеспечиваются переводом на государственный и русский языки за счет средств импортирующих организаций.

Все тексты визуальной информации располагаются в следующем порядке: слева или сверху - на государственном, справа или снизу - на русском языках, пишутся одинаковыми по размеру буквами. По мере необходимости тексты визуальной информации могут быть приведены дополнительно и на других языках. При этом размеры шрифта не должны превышать установленных нормативными правовыми актами требований. Устная информация, объявления, реклама даются на государственном, русском и, при необходимости, на других языках.

Статья 22. Язык в области связи

В области связи в пределах Республики Казахстан обеспечивается функционирование государственного и русского языков. Почтово-телеграфные отправления за пределы Республики Казахстан производятся согласно установленным международным правилам.

Сноска. Статья 22 в редакции Закона РК от 21.11.2008 № 89-IV (порядок введения в действие см. ст.2).

Глава 5. ПРАВОВАЯ ЗАЩИТА ЯЗЫКОВ

Статья 23. Государственная защита языков

Государственный и все другие языки в Республике Казахстан находятся под защитой государства. Государственные органы создают необходимые условия для функционирования и развития этих языков.

Развитие языков обеспечивается документами Системы государственного планирования Республики Казахстан, предусматривающими приоритетность государственного языка и поэтапный переход делопроизводства на казахский язык.

Перечень профессий, специальностей и должностей, для которых необходимо знание государственного языка в определенном объеме и в соответствии с квалификационными требованиями, устанавливается законами Республики Казахстан.

Сноска. Статья 23 с изменениями, внесенными законами РК от 20.12.2004 № 13 (вводится в действие с 01.01.2005); от 21.01.2013 № 72-V (вводится в действие по истечении трех месяцев после его первого официального опубликования); от 03.07.2013 № 124-V (вводится в действие по истечении десяти календарных дней после его первого официального опубликования).

Статья 24. Ответственность за нарушение законодательства Республики Казахстан о языках

Первые руководители государственных органов либо ответственные секретари или иные должностные лица, определяемые Президентом Республики Казахстан, а также физические и юридические лица, виновные в нарушении законодательства Республики Казахстан о языках, несут ответственность в соответствии с законами Республики Казахстан.

Отказ должностного лица в принятии обращений физических и юридических лиц, мотивированный незнанием государственного языка, любое препятствование употреблению государственного и других языков в сфере их функционирования, а также нарушение требований по размещению реквизитов и визуальной информации влекут ответственность, предусмотренную законами Республики Казахстан.

Сноска. Статья 24 в редакции Закона РК от 21.01.2013 № 72-V (вводится в действие по истечении трех месяцев после его первого официального опубликования).

Статья 24-1. Компетенция Правительства Республики Казахстан

Правительство Республики Казахстан:

- 1) создает республиканские терминологическую и ономастическую комиссии;
- 2) утверждает типовое положение об областных ономастических комиссиях и ономастических комиссиях городов республиканского значения, столицы;
- 3) выполняет иные функции, возложенные на него Конституцией, настоящим Законом, иными законами Республики Казахстан и актами Президента Республики Казахстан.

Сноска. Глава 5 дополнена статьей 24-1 в соответствии с Законом РК от 21.01.2013 № 72-V (вводится в действие по истечении трех месяцев после его первого официального опубликования).

Статья 25. Компетенция уполномоченного органа

Уполномоченный орган:

- 1) обеспечивает реализацию единой государственной политики в сфере развития языков;
- 2) исключен Законом РК от 03.07.2013 № 124-V (вводится в действие по истечении десяти календарных дней после его первого официального опубликования);

3) осуществляет контроль за соблюдением законодательства Республики Казахстан о языках в центральных и местных исполнительных органах областей, городов республиканского значения, столицы;

4) дает рекомендации об устранении нарушений требований, установленных законодательством Республики Казахстан о языках, вносит предложения в соответствующие органы о применении мер дисциплинарного взыскания к должностным лицам, виновным в нарушении законодательства Республики Казахстан о языках;

5) организует информационное, методическое обеспечение деятельности по реализации единой государственной политики в сфере развития языков;

5-1) обеспечивает деятельность республиканских терминологической и ономастической комиссий;

6) координирует деятельность ономастических комиссий;

7) исключен Законом РК от 29.12.2014 № 269-V (вводится в действие с 01.01.2015);

8) осуществляет иные полномочия, предусмотренные настоящим Законом, иными законами Республики Казахстан, актами Президента Республики Казахстан и Правительства Республики Казахстан.

Сноска. Статья 25 в редакции Закона РК от 20.12.2004 № 13 (вводится в действие с 01.01.2005); с изменениями, внесенными законами РК от 06.01.2011 № 378-IV (вводится в действие по истечении десяти календарных дней после его первого официального опубликования); от 05.07.2011 № 452-IV (вводится в действие с 13.10.2011); от 10.07.2012 № 36-V (вводится в действие по истечении десяти календарных дней после его первого официального опубликования); от 21.01.2013 № 72-V (вводится в действие по истечении трех месяцев после его первого официального опубликования); от 03.07.2013 № 124-V (вводится в действие по истечении десяти календарных дней после его первого официального опубликования); от 29.12.2014 № 269-V (вводится в действие с 01.01.2015).

Статья 25-1. Компетенция ономастических комиссий

1. К компетенции Республиканской ономастической комиссии относятся:

1) разработка рекомендаций и предложений по вопросам ономастики;

2) выдача заключений по наименованию, переименованию областей, районов и городов, а также уточнению и изменению транскрипции их наименований;

3) выдача заключений по присвоению наименования аэропортам, портам, железнодорожным вокзалам, железнодорожным станциям, станциям метрополитена, автовокзалам, автостанциям, физико-географическим и другим

объектам государственной собственности на территории Республики Казахстан, а также переименованию, уточнению и изменению транскрипции их наименований и присвоению собственных имен лиц государственным юридическим лицам, юридическим лицам с участием государства;

4) выдача заключений по наименованию, переименованию районов в городе, составных частей городов областного значения, а также уточнению и изменению транскрипции их наименований;

5) согласование заключений ономастических комиссий городов республиканского значения, столицы по наименованию, переименованию районов в городе, составных частей городов республиканского значения, столицы, а также уточнению и изменению транскрипции их наименований.

2. К компетенции областных ономастических комиссий относятся:

1) выдача заключений по наименованию, переименованию сел, поселков, сельских округов, а также уточнению и изменению транскрипции их наименований;

2) выдача заключений по наименованию, переименованию составных частей городов районного значения, поселка, села, сельского округа, а также уточнению и изменению транскрипции их наименований.

3. К компетенции ономастических комиссий городов республиканского значения, столицы относится выдача заключений по наименованию, переименованию районов в городе, составных частей городов республиканского значения, столицы, а также уточнению и изменению транскрипции их наименований после согласования с Республиканской ономастической комиссией.

4. Местными представительными и исполнительными органами решение по наименованию, переименованию, а также уточнению и изменению транскрипции наименований административно-территориальных единиц, составных частей населенных пунктов принимается только при наличии положительного заключения соответствующих ономастических комиссий.

Сноска. Глава 5 дополнена статьей 25-1 в соответствии с Законом РК от 20.12.2004 № 13 (вводится в действие с 01.01.2005); в редакции Закона РК от 21.01.2013 № 72-V (вводится в действие по истечении трех месяцев после его первого официального опубликования).

Статья 25-2. Компетенция местного исполнительного органа области, города республиканского значения, столицы

Сноска. Заголовок статьи 25-2 с изменением, внесенным Законом РК от 21.01.2013 № 72-V (вводится в действие по истечении трех месяцев после его первого официального опубликования).

Местный исполнительный орган области, города республиканского значения, столицы:

1) исключен Законом РК от 03.07.2013 № 124-V (вводится в действие по истечении десяти календарных дней после его первого официального опубликования);

2) осуществляет контроль за соблюдением законодательства Республики Казахстан о языках территориальными подразделениями центральных исполнительных органов и районными исполнительными органами;

2-1) исключен Законом РК от 24.05.2018 № 156-VI (вводится в действие по истечении десяти календарных дней после дня его первого официального опубликования);

3) дает рекомендации об устранении нарушений требований, установленных законодательством Республики Казахстан о языках, применяет меры административного воздействия на основании и в порядке, предусмотренных законодательством Республики Казахстан об административных правонарушениях;

3-1) исключен Законом РК от 29.10.2015 № 376-V (вводится в действие с 01.01.2016).

4) осуществляет комплекс мер областного значения, направленных на развитие государственного и других языков;

5) обеспечивает деятельность областной ономастической комиссии, ономастических комиссий города республиканского значения, столицы;

б) осуществляет в интересах местного государственного управления иные полномочия, возлагаемые на местные исполнительные органы законодательством Республики Казахстан.

Сноска. Закон дополнен статьей 25-2 в соответствии с Законом РК от 20.12.2004 № 13 (вводится в действие с 01.01.2005); с изменениями, внесенными законами РК от 05.07.2011 № 452-IV (вводится в действие с 13.10.2011); от 21.01.2013 № 72-V (вводится в действие по истечении трех месяцев после его первого официального опубликования); от 03.07.2013 № 124-V (вводится в действие по истечении десяти календарных дней после его первого официального опубликования); от 29.10.2015 № 376-V (вводится в действие с 01.01.2016); от 24.05.2018 № 156-VI (вводится в действие по истечении десяти

календарных дней после дня его первого официального опубликования).

Статья 25-3. Компетенция местного исполнительного органа района (города областного значения)

Местный исполнительный орган района (города областного значения):

1) исключен Законом РК от 03.07.2013 № 124-V (вводится в действие по истечении десяти календарных дней после его первого официального опубликования);

2) проводит мероприятия районного (города областного значения) уровня, направленные на развитие государственного и других языков;

3) вносит предложения в исполнительные органы областей о наименовании и переименовании сел, поселков, сельских округов, а также изменении их транскрипции;

4) осуществляет в интересах местного государственного управления иные полномочия, возлагаемые на местные исполнительные органы законодательством Республики Казахстан.

Сноска. Закон дополнен статьей 25-3 в соответствии с Законом РК от 20.12.2004 № 13 (вводится в действие с 01.01.2005); с изменениями, внесенными законами РК от 05.07.2011 № 452-IV (вводится в действие с 13.10.2011); от 21.01.2013 № 72-V (вводится в действие по истечении трех месяцев после его первого официального опубликования); от 03.07.2013 № 124-V (вводится в действие по истечении десяти календарных дней после его первого официального опубликования).

Статья 25-4. Государственный контроль за соблюдением законодательства Республики Казахстан о языках

Государственный контроль за соблюдением законодательства Республики Казахстан о языках осуществляется в форме проверки и профилактического контроля в соответствии с Предпринимательским кодексом Республики Казахстан.

Сноска. Закон дополнен статьей 25-4 в соответствии с Законом РК от 06.01.2011 № 378-IV (вводится в действие по истечении десяти календарных дней после его первого официального опубликования); в редакции Закона РК от 24.05.2018 № 156-VI (вводится в действие по истечении десяти календарных дней после дня его первого официального опубликования).

Статья 25-5. Критерии ономастической работы

Критериями ономастической работы по наименованию и переименованию административно-территориальных единиц, составных частей населенных пунктов, аэропортов, портов, железнодорожных вокзалов, железнодорожных станций, станций метрополитена, автовокзалов, автостанций, физико-географических и других объектов государственной собственности на территории Республики Казахстан, а также уточнению и изменению транскрипции их наименований и присвоению собственных имен лиц государственным юридическим лицам, юридическим лицам с участием государства являются:

- 1) учет исторических, географических, природных и культурных особенностей;
- 2) соответствие нормам литературного языка;
- 3) однократное присвоение одного наименования населенным пунктам, составным частям населенных пунктов в пределах одной административно-территориальной единицы;
- 4) переименование, изменение присвоенного собственного имени лица не ранее десяти лет со дня наименования, присвоения (изменения) имени;
- 5) присвоение собственных имен выдающихся государственных и общественных деятелей, деятелей науки, культуры и других лиц, имеющих заслуги перед Республикой Казахстан и мировым сообществом, не ранее пяти лет со дня их смерти, за исключением случаев присвоения имен личностей, проявивших героизм и отвагу, внесших особо значимый вклад в укрепление независимости государства.

Сноска. Глава 5 дополнена статьей 25-5 в соответствии с Законом РК от 21.01.2013 № 72-V (вводится в действие по истечении трех месяцев после его первого официального опубликования); с изменениями, внесенными законами РК от 05.05.2017 № 60-VI (вводится в действие по истечении десяти календарных дней после дня его первого официального опубликования); от 26.12.2019 № 289-VI (вводится в действие по истечении десяти календарных дней после дня его первого официального опубликования).

Статья 26. Обеспечение исполнения настоящего Закона

Сноска. Статья 26 исключена Законом РК от 20.12.2004 № 13 (вводится в действие с 01.01.2005).

Глава 6. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЯЗЫКОВ В ОТНОШЕНИЯХ С ЗАРУБЕЖНЫМИ СТРАНАМИ И МЕЖДУНАРОДНЫМИ ОРГАНИЗАЦИЯМИ

Статья 27. Язык в международной деятельности

Деятельность дипломатических представительств Республики Казахстан и представительств Республики Казахстан при международных организациях осуществляется на государственном языке с использованием, при необходимости, других языков.

Двусторонние международные договоры Республики Казахстан с иностранными государствами заключаются на государственном языке Республики Казахстан и иных языках по согласию сторон.

Двусторонние международные договоры Республики Казахстан с международными организациями и многосторонние международные договоры Республики Казахстан заключаются на языках, определенных по согласию участвующих в переговорах сторон.

Официальные приемы и другие мероприятия с представителями других государств в Республике Казахстан проводятся на государственном языке с переводом на другие языки.

Сноска. Статья 27 с изменениями, внесенными Законом РК от 30.01.2014 № 168-V (вводится в действие по истечении десяти календарных дней после дня его первого официального опубликования).

*Президент
Республики Казахстан*